

A Belkereskedelmi Kutató Intézet tájékoztatási tevékenységének kialakulása, fejlődése és feladatai

Gulya Jánosné
Belkereskedelmi Kutató Intézet

A Belkereskedelmi Kutató Intézet (BKI) több mint 10 esztendeje működik. Tevékenysége kezdettől fogva a kereskedelmi ágazat különböző összefüggéseinek feltárására és a kereskedelmi, valamint a vendég-látóipari vállalatok működésének kérdéseire irányult, szolgálva az ágazat közgazdasági jellegű kutatási igényeit. Jelenleg a BKI – alapfunkcióját tekintve – kettős feladatot lát el:

- a) Elméleti, történeti és módszertani kutatásokat végez a kereskedelem és a vállalatgazdaságtan, továbbá a kereskedelem és az üzletpolitika területén, amelyek a közgazdasági törvények és törvényszerűségek hatását tárják fel a kereskedelmi ágazat és szervezete működésében, fejlesztésében, valamint feltárják a kereskedelem kapcsolatait más népgazdasági ágazatokkal. Kutatásaink foglalkoznak a vállalatok gazdasági magatartására, döntéseire befolyást gyakorló objektív és szubjektív tényezőkkel, vizsgálják más tudományokkal való kapcsolatait (közgazdaságtan, matematikai, lélektan, szociológia, urbanisztika stb.), az eddig elért tudományos eredmények kereskedelmi alkalmazásának elvi alapjait; továbbá foglalkozunk a kereskedelmi kutatások speciális ágaival (pl. vevőlélektan).
- b) A BKI tevékenységének másik alapterülete a tudományos munka fejlesztésével, kutatással és az azzal kapcsolatos munkával függ össze. Ennek keretében tudományos rendezvényeket készítünk elő és bonyolítunk le. Szervezzük az Intézetben belüli tudományos továbbképzést. Megbízások, tájékoztatók révén ösztönözzük a kereskedelemben folyó kutatási munkákat. Nemzetközi kapcsolatokat építünk ki és tartunk fenn, s ennek keretében két- és többoldalú megállapodások alapján kutatómunkát végzünk. Széles körű publikációs tevékenységet folytatunk a tudományos eredmények elterjesztése érdekében. (Saját havi folyóirat, kiadványok, könyv, előadások stb.) Szakkönyvtárat és dokumentációs tárat tartunk fenn, egyrészt a belső kutatómunka elősegítésére, másrészt a Belkereskedelmi Minisztériumban és a kereskedelemben dolgozók számára. A külföldi szakirodalomról rendszeres tájékoztatást nyújtunk, azt a tudományos kutatási módszerekkel feldolgozzuk és publikáljuk.

A tájékoztató szolgálat kialakulása

A Belkereskedelmi Kutató Intézet, illetve jogelődje, megalakulása óta folytat dokumentációs tevékenységet. Kezdettől fogva feladatunk a teljes belkereskedelmi ágazat részére központi szakkönyvtár fenntartása, állandó fejlesztése és általános tájékoztató tevékenység folytatása. Ez utóbbi 1967-ig a Kereskedelmi Szemle c. negyedévenként megjelenő tudományos szaklapra és egy havonta kiadott nemzetközi cikkgyűjteményre korlátozódott.

1967-től az Intézet tevékenységében, így tájékoztató szolgálatában is jelentős minőségi és mennyiségi változások következtek be. Módosult az Intézet feladata, amelyet elsősorban a tudományos kutatás iránti új igények tettek szükségessé. Az új feladatok érvényre jutottak a dokumentációs és információs tevékenységben is. Megkezdődött a külföldi kereskedelem legfrissebb eredményeiről, a kereskedelem és a vendéglátás nemzetközi tapasztalatairól a kereskedelem felsőszintű vezetői, valamint a kereskedelmi és vendéglátóipari vállalatok részére a gyors és tömör tájékoztatás. Több mint 200 külföldi kereskedelmi szaklap referálása alapján havonta részletes tájékoztatót adunk közre. Áttértünk folyóiratunk, a Kereskedelmi Szemle havi megjelenésére.

A tájékoztatás felhasználói

Tájékoztatásunk különböző formáit és forrásait a szükséglet, az igények hozták létre. A szükséglet ugyanolyan mértékben differenciált, mint az a dokumentummennyiség, amelyek feltárására vállalkozunk. Célunk a dokumentumokba foglalt információk maximális hasznosítása. Itt legalapvetőbb problémánk az igények felmérése, azok kutatása, hogy a szubjektív igények alapján az objektív szükségletek kielégíthetők legyenek. Abból indultunk ki, hogy a tájékoztató és a tájékoztatás minden kutatási, tervezési és termelési folyamat természetes és nélkülözhetetlen része. A termelés és értékesítés területén döntéseket hozó szakemberek a termelési és kutatási célokat a saját maguk vagy mások által összeállított információk felhasználásával határozzák meg. A különféle kategóriájú szakemberek szakirodalmi információs igényeinek meghatározása tájékoztatási munkánk egyik alapvető kérdése ma is. A kereskedelmi szakemberek számára a tájékoztatás többféle fajtáját dolgoztuk ki:

- munkakör szerinti kurrens tájékoztatás,
- a közvetlen kutatás témájába tartozó tájékoztatás,
- egy adott probléma megoldására vonatkozó retrospektív tájékoztatás.

Célunk, hogy tájékoztató szolgáltatásunk minden igénylőnek a számára megfelelő formában jutassa el a szükséges anyagokat. Mind az új kutatási eredmények, mind az adaptációk területén rendkívül gazdag anyag áll rendelkezésünkre. A kereskedelem intenzív társadalmi hatást gyakorol az emberekre; érzékelik és megkövetelik a másutt már elért eredmények gyakorlati alkalmazását. Ezeket az eredményeket dolgozzuk fel tudományos módszerekkel és alakítjuk át olyan információs rendszerré, amely gyakorlati hasznosításukat biztosítja.

Tájékoztató tevékenység

Gazdaságirányításunk új rendszere az egész népgazdaságban döntő változásokat hozott, amely alól nem volt kivétel a Belkereskedelmi Kutató Intézet sem. Korábban a vállalatok önállósága, így döntési köre is, korlátozott volt, információigénye arányban állt általános helyzetével.

A gazdasági reform bevezetése eredményeképpen a vállalatok a legtöbb kérdésben önállóan döntenek. Döntéseik meghozásához nagymennyiségű és színvonalas, kellően ellenőrzött és jól rendezett információ szükséges. A korszerű vállalatvezetéshez, az értékesítés és az egyes kereskedelmi tevékenységek jó megszervezéséhez sok olyan fontos információ is szükséges, amelyekhez a vállalatok a legfőbb szervektől nem juthatnak hozzá.

A Belkereskedelmi Kutató Intézet tájékoztató szolgálata igyekezett frissen és tömören biztosítani a hiányzó információkat. Abból a megfontolásból indultunk ki, hogy a rendelkezésre álló információk források nagy tömege, sokrétűsége és a különböző nyelveken megjelent anyagok áttekintése lehetetlen az egyes szakemberek számára. A különböző szaklapokból évente több ezer cikket referálunk vagy fordítunk magyar nyelvre és ezekből témadokumentációs tanulmányokat állítunk össze. Kiadványaink mindenkor teljes képet adnak a korszerű külföldi kereskedelem eredményeiről, törekvéseiről, a legújabb irányzatokról és sok hasznos tanáccsal segítjük a vállalatok munkáját. Az újdonságokat a legfontosabb témák köré csoportosítjuk, így az érdeklődők az adott témában teljes áttekintést nyer a külföldi kereskedelem és vendéglátás legújabb eredményeiről, gazdasági fejlődéséről, technikai vívmányairól. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy dokumentációs és információs szolgáltatásunk a világ kereskedelmének eredményeiről szól és kiterjed annak legfontosabb kérdéseire, ágazataira.

Az igények egyre differenciáltabbak; más természetű információkra tartanak igényt a Belkereskedelmi Minisztérium vezetői vagy az irányító szervek dolgozói, ismét más érdeklő a vállalatokat. Érdeklődnek kiadványaink iránt az ipari vállalatok és irányító szerveik, a termelő- és értékesítési szövetkezetek, s ezek eltérő szempontjaival szintén számolunk. Kiadványainkat úgy szerkesztjük, hogy az olvasók minden rétege megtalálja az érdeklődésének megfelelő tájékoztatót.

Kiadványok

1. Kereskedelmi Szemle

A Kereskedelmi Szemle a Belkereskedelmi Kutató Intézet havi folyóirata.

A folyóiratra előfizet csaknem minden állami kereskedelmi vállalat, a tanácsok kereskedelmi osztályai (sok helyen járási tanácsok is), különböző kutatóhelyek, elég sok ipari és más vállalat, külföldi intézetek.

A Kereskedelmi Szemle:

- a közgazdasági kutatások eredményeit publikálja;
- a kereskedelem, vendéglátás és idegenforgalom elméleti és gyakorlati kérdéseinek fórumot ad;
- módot nyújt arra, hogy a kereskedelemben stb. bevált közgazdasági módszerek szélesebb körben elterjedjenek;
- a kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom közgazdasági kérdéseiben vitafórumként szolgál;
- információkat nyújt a vállalatoknál, a szövetkezeteknél dolgozó közgazdászok számára módszertani, elvi és gyakorlati közgazdasági, valamint vállalatgazdasági kérdésekben;
- kapcsolatot teremt – publikációi révén – a kereskedelemben és más népgazdasági ágazatokban és felsőoktatási intézményekben, továbbá az országos és helyi szerveknél dolgozó közgazdászok között;
- aktív közgazdasági propagandát fejt ki a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazása érdekében;
- szakirodalom a kereskedelem tudományos és közgazdasági kérdései iránt érdeklődő közgazdászok, szakértők, kutatók, középiskolai tanárok, egyetemi és főiskolai tanárok és hallgatók, vezető- és egyéb továbbképzésben résztvevők számára.

2. A kereskedelem közgazdasági kérdései külföldön és Szemle a külföldi kereskedelemről

címmel – havonta megjelenő, 15–20 oldalas szakirodalmi összeállítások készülnek a különböző külföldi források felhasználásával. Alkalmasak arra, hogy a kereskedelmi és vendéglátóipari vállalatok, szövetkezetek, a belföldi piaccal kapcsolatban álló ipari üzemek, továbbá az irányító munkát végző szervek számára részletesebb, de röviden összefoglalt tájékoztatót adjanak.

Témaköreik felölelik mindazokat a tudnivalókat, amelyek a korszerű vezetés igényeit kielégíthetik. Foglalkoznak közgazdasági és üzemgazdasági kérdésekkel, a marketing, a piackutatás, a reklámozás problémáival, tartalmaznak eladási ötleteket, módszereket a piacszervezéshez, ismertetik az alkalmazottak érdekelt-ségi rendszereit, foglalkoznak a kereskedelmi technika, a vendéglátás és az idegenforgalom legújabb eredményeivel, gazdaságossági számításokkal. Különböző megoldási módszereket ismertetnek az eladási technika és szervezés köréből, továbbá az üzletek, áruházak, vendéglátóhelyek, raktárak és szállodák építésére, korszerűsítésére, a vevőszolgálat megszervezésére. Viszonylag friss tájékoztatót nyújtanak mindarról, ami a vezetés munkáját is közvetlenül segítheti.

3. A külföldi kereskedelemről jelentjük ...

című, hetenként megjelenő, 2–4 oldalas, gyors, figyelmet felkeltő kiadvány egy–két aktuális cikk tömörítvényét közli, tájékoztat a szocialista és a fejlett tőkés országok kereskedelmének, vendéglátásának legfontosabb , a hazai gyakorlat számára hasznosítható kérdéseiről, valamint közgazdasági, piaci, szervezési,

technikai, vezetési és gyakorlati eredményekről. Friss információ a felsőszintű vezetés számára mindarról, ami a külföldi kereskedelemben és vendéglátásban új, eredményes, követésre méltó.

4. Kereskedelem

címmel a Magyar Távirati Irodával közösen megjelentetett heti kiadvány a külföldi szakfolyóiratokban, közérdekű cikkek fordításait tartalmazza. A kiadványt a tapasztalatok alapján és az igényeknek megfelelően állandóan tovább fejlesztjük.

Könyvtár

Az 1967. évi GB-határozat a Belkereskedelmi Kutató Intézet szakkönyvtárát jelölte ki a belkereskedelem információs központjának, amely a Belkereskedelmi Minisztérium felügyelete és irányítása alá tartozó intézetek és vállalatok dolgozóinak szakirodalmi igényét hivatott kielégíteni.

Gyűjtőkörébe tartozik a szűkebb szakterület irodalmán kívül a fontosabb gazdaságpolitikai, ideológiai irodalom, a fontosabb gazdaságpolitikai, ideológiai irodalom, a lélektan és a szociológia e tárgyra vonatkozó irodalma és a kutatómunkához szükséges legfontosabb segéd- és kézikönyvek. A BKI könyvtárába közel 300 szakfolyóirat és egyéb periodikum jár. Ezeknek mintegy fele külföldi, amelyek a fordítási dokumentáció bázisát képezik.

A könyvtár állományában a legjelentősebb tételt – mennyiségben és minőségben egyaránt – a belkereskedelem szakirodalma teszi ki, itt is főképpen a témakör magyar szakkönyvei.

Az Intézet és könyvtára kapcsolatban áll több külföldi társintézménnyel, így többek között a moszkvai, varsói, prágai, lipcsei intézetekkel és velük kiadványcserét folytat. A könyvtár állományában jelentős helyet foglalnak el a társintézetek kiadványai, amelyek értékes hozzájárulást adnak a szakterület külföldi eredményeinek vizsgálatához.

A könyvtár kétoldalú kapcsolatot tart fenn a többi hazai szakkönyvtárral, továbbá kutatóintézeti könyvtárakkal.

A könyvtár az ágazat számára nyilvános jellegű. Szolgáltatásait igénybe vehetik a BKI tudományos munkatársain kívül a Belkereskedelmi Minisztérium, a kereskedelmi szervek, vállalatok és intézmények dolgozói, valamint a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanárai és hallgatói.

Az évi gyarapodás átlagban 800 kiadvány, a gyarapításra fordítható összeget kizárólag felmerülő igényeink határozzák meg.

Célunk, hogy a belkereskedelmi szakirodalom teljes magyarországi gyűjteményének létrehozása mellett a szocialista és fejlett kapitalista országok szakirodalmából minél több értékes anyagot gyűjtsünk össze.

A könyvtár jelenlegi állománya 15 000 könyvtári egység. Ennek mintegy 85%-a szakkönyv, amelyek összefoglaló ismereteket nyújtanak a gyakorlati célú összeállítások, adatokat és táblázatokat, statisztikákat tartalmazó kézikönyvek (KSH-kiadványok) is; 10% ideológiai mű és 5% referenzs-anyag (lexikon, enciklopédia, bibliográfia stb.). Az állomány 2–3%-a idegen nyelvű.

Az állomány jelentős részét a Belkereskedelmi Kutató Intézet és más intézetek tanulmányai, közleményei, összefoglaló jelentései alkotják.

A gyarapításra szánt összeg nagy részét – a könyvanyag beszerzése mellett – folyóiratok vásárlására fordítjuk. Míg 1954-ben 23 magyar és 6 külföldi, 1960-ban 71 magyar és 75 külföldi folyóiratunk volt, ez évben 128 magyar és 162 külföldi folyóirat jár a könyvtárba.

A folyóirat-állomány gyarapítását az Intézet tájékoztatói és kutatási tevékenysége határozza meg. Figyelembe véve a folyóiratok elsődleges forrásértékét, havonta egyszer megjelentetjük a Kereskedelmi tárgyi cikkek jegyzékét, amely annotált bibliográfia formájában 200 magyar folyóirat adatait közli.

A Belkereskedelmi Minisztérium megbízásából feldolgozzuk a külföldi útijelentéseket, amelyek a szakemberek számára lehetővé teszik azokat az értékes tapasztalatoknak megismerését és felhasználását, amelyeket a tanulmányutak során a résztvevő szakemberek szereztek.

A könyvtári szolgáltatások fejlődése

A könyvállományról 1968-tól kezdve – havonta – sokszorosított gyarapodási jegyzék jelenik meg; ez elősegíti a vállalatok, intézetek könyvtárközi kölcsönzését is.

A külföldi folyóirat-állomány gazdaságos kihasználása érdekében a már ismertett kiadványok számára készült folyóiratcikk-fordítások másolatait a kutatók rendelkezésére bocsátjuk.

Az intézeti munkaterv ismeretében folyamatosan felhívjuk kutatóink figyelmét munkájuk elősegítését szolgáló könyvekre, cikkekre, nemcsak a saját könyvtárunk, hanem más szervek állományában levő publikációkra is.

Szakkönyvbibliográfiákat szerkesztünk a kereskedelem, a vendéglátás és az idegenforgalom irodalmából. Folyamatosan kiadjuk a szocialista országok kereskedelmi kutatóintézetei publikációinak bibliográfiáját. Eseti bibliográfiáink – pl. A Belkereskedelmi Kutató Intézet kiadványai 1960–1970., A Balaton (annotált bibliográfia)

fia a Balatonnal kapcsolatban megjelent könyvekről, cikkekről, rendeletekről, statisztikákról) - szintén a kereskedelmi kutatómunkát segítik.

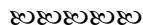
A Belkereskedelmi Kutató Intézet
könyvtári és dokumentációs tevékenységének
jövője és feladatai

A korszerű belkereskedelmi szakirodalmi információs rendszer további kiépítése érdekében a szakkönyvtár és a dokumentációs munkáját még inkább a konkrét igényekhez igazítjuk, feladatkörét szélesítjük. Úgy kell

gyűjtenünk, tárolnunk, terjeszteniünk a nemzetközi és hazai szakirodalmat, hogy az az ágazat közvetlen érdekeit szolgálja.

Ennek érdekében az OMKDK-val közösen, kereskedelmi tájékoztató előállítását tervezzük, amely a legmagasabb hazai szakmai színvonalon látja majd el a jeladó tájékoztatás különféle komplex funkcióit. Figyelembe vesszük a jelenleg folyó tájékoztatási munka adottságait, a rendelkezésre álló feldolgozási műfajokat és a felhasználható technikai eszközök és eljárások adottságait. Közös keretben szeretnénk egyesíteni mindazokat a tulajdonságokat, amelyekkel az indexek, referáló és bibliográfiai folyóiratok, valamint a referáló és bibliográfiai kartonszolgáltatások rendelkeznek.

Reméljük, hogy ha mindezt megvalósítjuk, hozzájárulunk a belkereskedelemre háruló népgazdasági feladatok elvégzéséhez.

Mrs. GULYA, V.: Envelopment development and task of information in the Institute of Home Trade Research

The Institute of Home Trade Research (and its precursor) has been active in information work ever since 1954. Its main responsibility is to maintain and continuously develop a central special library; to supply the relevant foreign literature necessary to the research work conducted by the staff; to pursue information activities, within modest bounds, though.

The information service of the Institute tends to supply home trade with up-to-date information in a concise form. It abstracts or translates yearly several thousands of articles from various journals, compiles review articles on the required thematic fields, and its publications give a comprehensive picture of the advancements, efforts and newest trends of up-to-date trade in foreign countries, and help the work of trade companies with many useful pieces of advice.

The special library is open for all those engaged in this field.

As regards its future work, the Institute plans to continue developing its information system so that its work may – more than before – cope with the actual needs of research, and this effort will involve an extension of its tasks.